

Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili etmenler

Guljan Dönmez^a, Hatice Şimşek^b, Türkan Günay^c

Amaç: Araştırmanın amacı 25-49 yaş arası evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet uygulama durumunun, türlerinin ve etkileyen etmenlerin belirlenmesidir. **Yöntem:** Kesitsel tipteki çalışmanın evreni, İzmir'in Konak İlçesi'nde bulunan Esentepe Sağlık Ocağı Bölgesi'nde yaşayan 25-49 yaş arası 2615 evli erkektir. Sistemik örnekleme yöntemi ile seçilen 254 kişiye ulaşılmıştır. Bağımlı değişken olan şiddet varlığı "Yeniden Gözden Geçirilen Çatışma Taktikleri Ölçeği" (The Revised Conflict Tactics Scales=CTS 2) ile belirlenmiştir. Bağımsız değişkenler erkeğe ve eşine ilişkin sosyodemografik değişkenler, evliliğe ve aileye, sağlık durumuna, cinsel yaşama ilişkin özelliklerdir. Veri t Testi, Ki-kare, Lojistik Regresyon Analizi ile çözümlenmiştir. **Bulgular:** Eşe yönelik psikolojik şiddet sıklığı %93, fiziksel şiddet %37.5, ekonomik şiddet %34.4, cinsel şiddet %3.9 olarak saptanmıştır. Psikolojik şiddete maruziyet, ortaokul ve üzeri öğrenimli kadınlarda anlamlı olarak daha fazladır. Erkeklerin işsiz olması ya da düzensiz işlerde çalışması, haftada birkaç kez ya da her gün alkol kullanması, istenmeyen gebelik varlığı, kadının 25-34 yaş grubunda olması fiziksel şiddette belirleyici etmenler olarak saptanmıştır. **Sonuç:** Eşleri tarafından kadına yönelik olarak uygulanan psikolojik şiddet sıklığı beklenenden çok yüksek bulunmuştur. Üç erkekten biri ekonomik ve fiziksel şiddet uygulamaktadır. Cinsel şiddet düşük saptanmasına karşın sorunun daha büyük boyutlarda olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet, kadın sağlığı

Spouse violence and related factors in married men

Objective:The purpose of this study is to examine the presence, patterns and related factors of spouse violence among 25-49 years old men. **Methods:** The cross-sectional study was conducted in the Esentepe Health Centre district which is affiliated to the Konak District Health Directorate. The study group was composed of 2,615 married men, aged between 25 to 49 years. It was planned to reach a group size of 254 participants that would be selected by systematic sampling.

^aUzm. Dr., Afyon İl Sağlık Müdürlüğü, Afyon

^bÖğr. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

^cDoç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Sorumlu yazar: Hatice Şimşek, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD, İzmir, Türkiye. Tlf: 0 232 4124001, E-posta: hatice.simsek@deu.edu.tr

Geliş tarihi: 26.06.2012, Kabul tarihi: 23.12.2012

The dependent variable was the presence of violence and this was defined by the Revised Conflict Tactics Scales (CTS). Independent variables were sociodemographic variables of man and wife and features of marriage, family, health conditions and sexual activity Chi-square test, t test and logistic regression were used for statistical analyses. **Results:** The frequency of psychological, economic, physical and sexual violence toward wife was estimated to be 93%, 34.4%, 37.5% and 3.9%, respectively. Associated factors for physical violence determined by a logistic regression analysis were unemployment or irregular employment, alcohol consumption, daily or several times per week, presence of an undesired pregnancy and the age of the woman between 25-34 years. **Conclusion:** The results of the study showed that psychological abuse was more frequent than expected. One third of the men apply economic and physical abuse against their spouse. Sexual abuse was considered to be higher than the low level recorded.

Key Words: Domestic violence, gender, women's health

Giriş

Kadına yönelik şiddet tüm dünyadaki kadınları etkileyen bir insan hakkı ihlali ve toplum sağlığı sorunudur. Yaşam döngüsü içinde ele alındığında kadına yönelik şiddet, doğum öncesi dönemde başlamakta, çeşitli biçimlerde karşımıza çıkmaktadır (Şekil 1).^{1,2} Dünya Sağlık Örgütü'nün 48 ülkede yaptığı çalışmada kadınların %10-69'unun eşleri ya da birlikte olduğu kişiler tarafından yaşamları boyunca en az bir kez fiziksel şiddet gördükleri belirlenmiştir.³ Yapılan çalışmalar fiziksel şiddetin diğer şiddet türleri ile de yakın ilişkili olduğunu göstermektedir. Japonya'da yapılan bir araştırmada şiddete maruz kalan kadınların %10'u yalnızca fiziksel şiddete, %57'si fiziksel şiddetle birlikte psikolojik ve cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.⁴ Geleneksel değerlerin yaygın olduğu toplumlarda, erkekleri kızdırdıkları zaman kadınların cezalandırmalarının haklı olduğu düşünülmekte, kadına yönelik şiddet meşrulaştırılmaktadır. Bu durum yalnızca erkekler tarafından değil kadınlar tarafından da haklı görülmektedir.^{3,5-7} Bu çalışmalarda şiddeti haklı gösteren nedenler olarak kadının çocuklarla ve evle ilgilenmemesi, kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, kadının eşinin sözünü dinlememesi ya da karşılık vermesi, eşin kıskanması gösterilmiştir.^{3,5-7}

Kadına yönelik şiddet tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de en önemli

sorunlardan birisidir ve bu konudaki çalışmalar çoğunlukla kadınların düşüncelerini içermekte ve kadınların bildirimlerine dayanmaktadır.^{8,9} Bu çalışmada amaç, 25-49 yaş arası evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet uygulama sıklığının, türlerinin ve etkileyen etmenlerin belirlenmesidir. Bu konuda sıklıkla şiddeti uygulayan taraf olan erkeklerin bildirimlerine göre risk etmenlerinin belirlenmesi hem sorunun önlenmesi hem de buna karşı savaşımlı etkin kılınabilecektir.

Yöntem

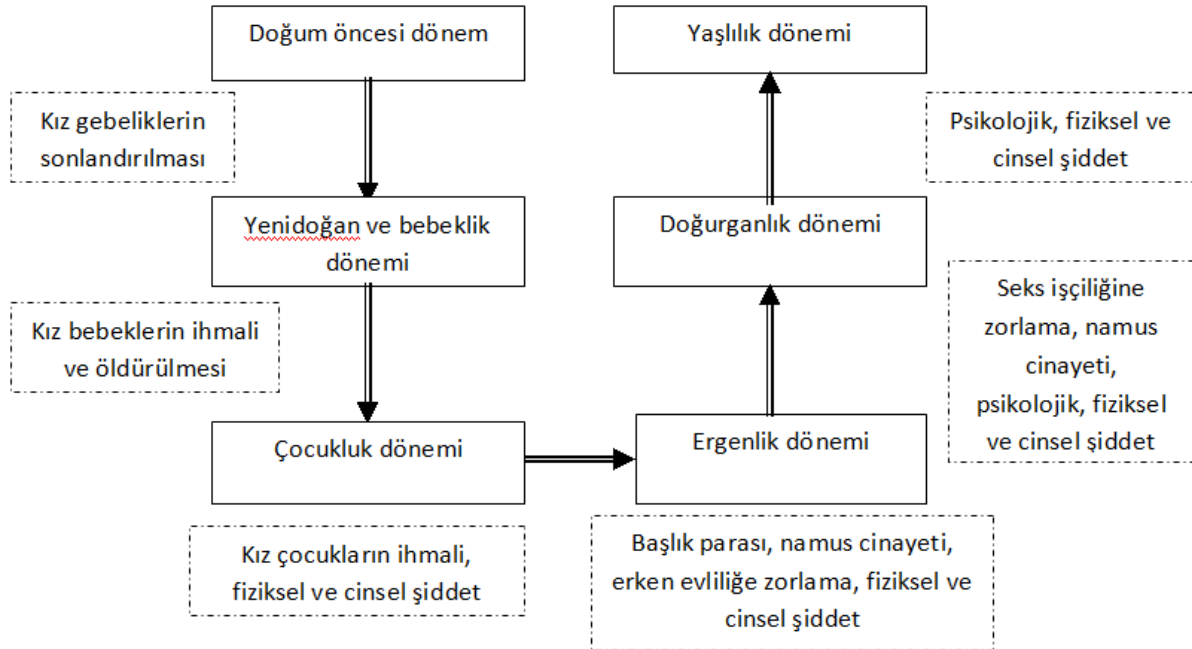
Kesitsel tipte planlanan bu çalışma 2008 yılında yapıldı. İzmir'in Konak Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı Esentepe Sağlık Ocağı Bölgesi'nde yaşayan 25-49 yaş arası 2615 evli erkek araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Şiddet sıklığı %12, hata payı %4 alınarak, %95 güven düzeyinde, %10 yedek eklenerek ulaşılması gereken en az kişi sayısı 254 olarak hesaplanmıştır. Örnek Sağlık Ocağı ETF kayıtlarından "sistemik örnekleme yöntemi" ile seçilmiştir.¹⁰

Bağımlı değişken erkeğin eşine yönelik şiddet uygulama durumudur. Şiddet varlığı şiddetin tüm biçimlerini (psikolojik, ekonomik, fiziksel ve cinsel) içeren "Yeniden Gözden Geçirilen Çatışma Taktikleri Ölçeği"nden (The Revised Conflict Tactics Scales=CTS 2) yararlanılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan bir formla belirlenmiştir.¹¹ Form toplam 31 sorudan oluşmaktadır. Bunların 14'ü psikolojik

şiddeti, 4'ü ekonomik şiddeti, 11'i fiziksel şiddeti ve 2'si cinsel şiddeti ölçmektedir. Yanıt seçenekleri "Evet", "Hayır", "Hatırlamıyorum" şeklinde belirlenmiştir. Bu sorulardan en az birine "Evet" yanıtı verenlerde "şiddet var" olarak kabul edilmiştir. Araştırmacı tarafından eklenen sorularla hazırlanan ölçeğin iç güvenilirliği için Cronbach alfa katsayısı 0.81 bulunmuştur. Bağımsız değişkenler; erkeğe ve eşine ilişkin sosyodemografik değişkenler (yaş, öğrenim, yapılan iş, kişi başı gelir, sosyal güvence türü), evlilik süresi, evlenme biçimi, evlilikten memnuniyet ve eş ile iletişim algısı, aile tipi, evde sözü geçen kişi, ev işlerine yardım etme durumu, süregen hastalık varlığı, alkol, sigara kullanımı, çocuklukta şiddete tanık olma ve maruz kalma durumu, çocuk sayısı, istenmeyen gebelik varlığı, aile planlaması yöntemi kullanımı, evlilik dışı cinsel ilişki varlığıdır. Şiddet belirleme veri formu, son

evlilik süresi boyunca dört şiddet türünün varlığını saptamayı amaçlamaktadır.

Şiddete ve cinsel yaşama ilişkin değişkenler dışındaki veri yüz-yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Şiddete ve cinsel yaşama ilişkin sorular katılımcının kendisi tarafından yanıtlanıp, kapalı kutuya atılmıştır. Veriler evlerde ya da işyerlerinde toplanmıştır. Çalışmaya katılmayı reddettiği için 44, taşınma nedeniyle 51, boşanma nedeniyle 8, il dışında olma nedeniyle 9 kişiye, hafta sonu dahil farklı gün ve saatlerde üç kez gidilmesine karşın evde bulunamayan 13 kişiye ulaşılamamıştır. Veri analizinde, şiddet belirleme veri formunun iç geçerliliğini belirlemek için Cronbach alfa, tek değişkenli çözümlenelerde Ki kare analizi ve t testi, fiziksel şiddete yönelik çok değişkenli çözümlemede Lojistik regresyon analizi (geriye doğru eleme "Backward elimination" yöntemi) kullanılmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır.

Kaynak: UNFPA. Violence against women effects on reproductive health (Değiştirilerek).¹ UNICEF. Domestic violence against women and girls (Değiştirilerek).²

Şekil 1. Yaşam döngüsü içinde kadına yönelik şiddet

Bulgular

Çalışmada ulaşma oranı %50.7'dir (n=129). Ortalama yaş araştırma grubunda (42.2±5.3), ulaşılabilen gruba göre (40.6±5.7) anlamlı olarak daha yüksektir (p=0.03). Araştırma grubu ve ulaşılabilen grup arasında öğrenim (p=0.08) ve sosyal güvence durumu (p=0.46) açısından anlamlı fark saptanmamıştır. Araştırma grubundaki erkeklerin yarıdan fazlası 40-49 yaş grubunda, %65'i ortaokul mezunu ve üstü eğitilmiş, %60'ı ücretli işçi ve memur, yarıdan fazlasının sosyal güvencesi SSK'dır. Erkeklerin %55.8'i arkadaşlık ederek evlenmiş, %78.4'ünün evlilik süresi 10 yıldan fazladır ve tama yakını eşleriyle ilişkisini iyi ve çok iyi olarak belirtmiştir (Tablo 1). Katılımcıların tümü resmi nikahlıdır ve evliliklerinden memnun olduklarını söylemiştir.

Tablo 1. Erkeklerin sosyodemografik ve evlilikle ilgili bazı özelliklerine göre dağılımı

Özellikler (n=129)	n (%)
Yaş	
30- 39yaş	60 (46.5)
40-49 yaş	69 (53.5)
Öğrenim durumu	
İlkokul mezunu ve altı	45 (34.9)
Ortaokul mezunu ve üstü	84 (65.1)
İş durumu	
İşsiz, düzensiz işler	9 (7.0)
Ücretli işçi	57 (44.2)
Memur	20 (15.5)
Kendi hesabına çalışan	24 (18.6)
Emekli, emekli ve çalışan	19 (14.7)

Tablo 1'in devamı

Sosyal durumu	güvence	
Sosyal Kurumu	Sigortalar	73 (56.6)
Bağ Kur		22 (17.1)
Emekli Sandığı		23 (17.8)
Diğer (Yeşil Kart, Özel sigorta)		2 (1.6)
Sosyal güvence yok		9 (6.9)
Evlenme biçimi		
Görücü usulü ile		55 (42.6)
Arkadaşlık ederek		72 (55.8)
Anlaşarak kaçarak		2 (1.6)
Eşler arasındaki ilişki algısı		
Çok İyi		52 (40.3)
İyi		66 (51.2)
Orta		11 (8.5)
Evlilik süresi		
10 yıl ve altı		28 (21.6)
11-20 yıl		71 (55.1)
21 ve üzeri		30 (23.3)

Erkeklerin %61.2'si iki ve üstü çocuk sahibidir. Araştırma grubunun %86.0'ı çekirdek ailelerde büyüdüğünü, %64.3'ü büyüdüğü ailede kararları veren kişinin babaları olduğunu, %70.5'i kurdukları ailede kararları eşleriyle birlikte verdiklerini ve %69.0'ı çocukluk döneminde aile içi şiddete maruz kaldığını söylemiştir. Katılımcıların %16.7'si evlilik dışında cinsel ilişkisinin olduğunu belirtmiş, 21'i (%16.3) bu soruyu yanıtlamamıştır. Erkeklerin %54.3'ünün sigara içtiği, %25.6'sının haftada bir günden daha fazla alkol

kullandığı saptanmıştır. Günlük ev işlerinin paylaşımında; erkeklerin en çok fatura işleri (%38.8) ile malzeme alışverişini (%20.2) yaptıkları, %10.9'unun yemek yapımını, %10.1'inin çamaşır işlerini, %27.6'sının çocuk bakımını eşleri ile birlikte yaptıkları belirlenmiştir. Katılımcıların eşlerinin ortalama yaşı 38.2±5.9'dur. Eşlerin %59.7'si 35-44 yaş grubunda, %33.4'ü ilkököl ve altı öğrenime sahip, %69.0'ı çalışmamaktadır.

Tablo 2. Erkeklerin eşlerine uyguladığı şiddet türleri

Şiddet türü (n=128)	n (%)
Psikolojik	119 (93.0)
Fiziksel	48 (37.5)
Ekonomik	44 (34.4)
Cinsel	5 (3.9)
Fiziksel + Psikolojik	46 (35.9)
Psikolojik + Ekonomik	40 (31.3)
Fiziksel + Ekonomik	18 (14.1)
Psikolojik + Cinsel	5 (3.9)
Fiziksel + Cinsel	3 (2.3)
Cinsel+Ekonomik	2 (1.5)
Fiziksel+Ekonomik+Psikolojik	16 (12.5)
Psikolojik+Ekonomik+Cinsel	16 (12.5)
Fiziksel + Cinsel + Psikolojik	3 (2.3)
Fiziksel + Cinsel + Ekonomik	1 (0.7)
Psikolojik+Fiziksel+Ekonomik +Cinsel	1 (0.7)

Erkeklerin %93.0'ı eşlerine psikolojik, %37.5'i fiziksel, ekonomik, %3.9'u cinsel şiddet uygulamıştır. Şiddet türlerinin birlikteliği incelendiğinde en sık fiziksel ve psikolojik şiddetin birlikte uygulandığı saptanmıştır (%35.9) (Tablo2). Bütün şiddet türlerinin birlikte olduğu bir olgu (%0.7) saptanmıştır.

Şiddet türlerine göre en sık belirlenen şiddet yöntemleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tek değişkenli analiz sonuçlarına göre; ortaokul ve üzeri öğrenim düzeyindeki kadınlar daha düşük öğrenimlilere göre (p=0.005) psikolojik şiddete anlamlı olarak daha fazla maruz kalmaktadır. İlkokul ve altı öğrenime sahip (p=0.03), yakın çevresinde kadına yönelik şiddetin olduğu (p=0.03), haftada birkaç gün ve daha fazla alkol kullanan (p<0.01), eşlerinde istenmeyen gebelik öyküsü olan (p=0.02), eşleri daha genç (25-34) yaş grubunda olan (p=0.04) erkekler diğerlerine göre anlamlı olarak daha fazla fiziksel şiddet uygulamaktadır. Eşile iletişimini iyi ve orta olarak belirten erkekler çok iyi olanlara göre anlamlı olarak daha fazla fiziksel şiddet uygulamaktadır (p=0.01). Diğer değişkenlerle şiddet türleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Psikolojik ve ekonomik şiddet için çok değişkenli analiz uygulanmamıştır. Fiziksel şiddet için oluşturulan modele tek değişkenli analizlerde fiziksel şiddet ile anlamlı ilişki belirlenen ya da önceki çalışmalarda belirlenen risk etmenleri (erkeğin öğrenimi, çalışma durumu, alkol kullanımı, iletişim algısı, yakın çevrede kadına yönelik şiddet varlığı, çocuklukta aile içi şiddete tanık olma ve maruz kalma, istenmeyen gebelik öyküsü varlığı, kadının yaş grubu) alınmıştır. Lojistik regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur. Diğer gruplara göre erkeğin çalışmaması ya da düzensiz işlerde çalışması 13.4 kat (%95 GA 2.19-81.52), istenmeyen gebelik öyküsü varlığı 4.3 kat (%95 GA 1.73-10.74), kadının 25-34 yaş grubunda olması 4.2 kat (%95 GA 1.59-10.84), erkeğin alkol kullanması 3.6 kat (%95 GA 1.43-9.03) kat fiziksel şiddet ile ilişkili bulunmuştur.

Tartışma

Esentepe Sağlık Ocağı Bölgesi'nde oturan 25-49 yaş arası evli erkeklerin eşlerine uyguladıkları şiddet ve etkileyen etmenlerin araştırıldığı bu çalışma, ülkemizde kadına yönelik şiddetin erkeklerle sorulduğu ilk çalışmadır. Seçilen örneğin beşte birinin (%21.3) çalışmaya katılmayı reddetmesi dikkat çekici bir bulgu olup, aynı zamanda çalışma için bir kısıtlılık oluşturmaktadır. Daha çok şiddet uygulayan

erkeklerin çalışmaya katılmayı reddettiği düşünülürse elde edilen şiddet sıklıklarının daha da yüksek olabileceği söylenebilir.

Tablo 3. En sık uygulanan şiddet yöntemlerinin dağılımı

Yöntem (katılımcılar birden fazla yanıt işaretleyebilmiştir)	n (%)
Psikolojik şiddet	
Eşine kızarak bağırma	97 (75.2)
Eşinin dışarı çıkmak için izin alma zorunluluğu	64 (49.6)
Eşinin kendisinden korktuğunu hissetme	41 (31.8)
Ekonomik şiddet	
Eşinin kullandığı paranın hesabını vermesini isteme	28 (22.0)
Eşinin harcamalarını kısıtlama	28 (22.0)
Fiziksel şiddet	
Eşinin üzerine yürüme	29 (22.5)
Eşini itme ya da tokat atma	19 (14.7)

Erkeklerin çoğunluğu eve ilişkin kararları eşleriyle birlikte aldıklarını belirtmiştir. Bu bulgu çalışma bölgesinin kentsel ve gelişmiş bölge olmasının yanında katılımcıların ve eşlerin öğrenim düzeylerinin yüksek olmasından kaynaklanabilir. Evdeki günlük işlerin paylaşımı incelendiğinde; erkeklerin en çok parayla ilgili olan fatura ödemesi ile alışveriş işini yaptığı gözlenmiştir. Yemek yapımı, çamaşır ve bulaşık işleri erkeklerin eşlerine en az yardım ettiği ev işleridir. Ankara'da oturan 155 kadında yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir.¹² Toplumsal cinsiyet rolleri bu sonuçların nedenidir. Toplumdaki algıya benzer olarak eşlerin ev içindeki işlere daha az destek verdikleri, para yönetimi ile ilgili işlere daha çok destek verdikleri görülmüştür.

Tablo 4. Fiziksel şiddeti etkileyen etmenlere ilişkin Lojistik regresyon analizi sonuçları ("Backward elimination" yöntemi ile)

Değişken	β	P	OR	% 95 GA
Erkeğin çalışmaması ya da düzensiz işlerde çalışması	2.593	0.005	13.37	2.19-81.52
İstenmeyen gebelik öyküsünün olması	1.461	0.002	4.31	1.73-10.74
Kadının 25-34 yaş grubunda olması	1.424	0.004	4.15	1.59-10.84
Erkeğin alkol kullanması	1.282	0.006	3.60	1.43-9.03

Bu çalışmada, erkeklerin eşlerine yönelik uyguladığı psikolojik şiddet sıklığı ülkemizde ya da pek çok ülkede yapılan çalışmalara göre daha yüksek saptanmıştır.^{3,13-18} Bunun nedeni psikolojik şiddet tanımlanmasının bu çalışmada daha kapsamlı yapılması olabilir. Çalışmada her üç kadından biri ekonomik şiddete maruz kalmaktadır (%34.4). Çalışma grubunun özelliklerine ve tanımlamaya göre değişse de çalışmalarda genellikle ekonomik şiddet sıklığı daha düşük bulunmuştur.¹⁹⁻²¹ Bu çalışmada erkeklerin uyguladığı ekonomik şiddeti kadınlarla yapılan çalışmalara göre daha fazla belirtmesi, kadınların ekonomik şiddet tanımlamalarındaki algısından/hoşgörüsünden kaynaklanabilir. Çalışmamızda cinsel şiddet sıklığı %3.9 olarak saptanmıştır; ancak gerçek boyutun daha büyük olabileceği düşünülmektedir. Çünkü bu şiddet türü iki soru ile belirlenmiş, bir soruya yalnızca beş kişi yanıt vermişken, diğer soruyu yanıtlayan olmamıştır.

Bazı çalışmalara göre bu sıklık %6.0 ile 50.0 arasında değişmektedir.²²⁻²⁵ Bu konuda kadınlardan daha iyi yanıt alınabiliyorken, cinsel şiddeti uygulayan erkeklerden bu yanıtı almak zor olmaktadır.

Bu çalışmada erkeklerin üçte birinden fazlasının eşlerine fiziksel şiddet uyguladığı saptanmıştır. Kadına yönelik şiddet konusunda literatürde en fazla fiziksel şiddete ait yayınlar bulunmaktadır. DSÖ'nün ve Birleşmiş Milletlerin açıklamalarına göre her üç kadından biri fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.¹⁻³ Çalışmada fiziksel şiddet açısından erkeğin çalışmaması ya da düzensiz işlerde çalışması, istenmeyen gebelik öyküsü varlığı, kadının daha genç yaşlarda olması, erkeğin alkol kullanması risk olarak belirlenmiştir. Diğer değişkenlerle fiziksel şiddet arasında anlamlı ilişki saptanamamıştır. Çalışmalarda erkeğin sosyoekonomik düzeyinin düşük olmasının, işsiz ve geçici işte çalışmasının, öğrenim düzeyinin düşük olmasının aile içi şiddeti artırdığı vurgulanmaktadır.^{22,26-29} Yapılan çalışmaların çoğunda da istenmeyen gebelik öyküsü ile fiziksel şiddet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.^{20,30-34} Yapılan pek çok çalışmada da kadının genç yaşta olması, fiziksel şiddet riskini artırmaktadır.^{6,35,36} Alkol kullanımı ile fiziksel şiddet arasında çok güçlü bir ilişki olduğu diğer çalışmalarda da saptanmıştır.^{3,16,20,27,28} Bu çalışmada fiziksel şiddete neden olduğu düşünülen etmenler daha önceki çalışmalara uygun bulunmuştur.

Çalışmamızın aksine başka çalışmalarda erkeğin yaşının genç olması^{6,16}, evlilik süresinin kısa olması^{16,20}, evlilik süresinin uzun olması^{18,30,32}, kalabalık ailede yaşıyor olma/ çocuk sayısının fazla olması^{6,35,36}, görücü usulüyle evlenme¹⁸, eşler arasındaki iletişimin niteliğinin düşük

olması/ desteğin ya da paylaşımın daha az olması^{12,20,27,28,30}, aile planlaması yöntemi kullanmama^{34,36,37}, erkeğin evlilik dışı cinsel ilişkisinin bulunması^{27,32,35,38,39}, kadının öğreniminin düşük olması, düşük nitelikli işlerde çalışması ya da çalışmaması, kendi gelirinin olmaması^{22,24,28-30,35}, şiddete maruz kalmak ya da tanık olmak^{18,22,24,30} fiziksel şiddet varlığını artırmaktadır.

Çalışmanın başlıca kısıtlılığı araştırmaya katılım oranının düşük olmasıdır. Geç saatlere kadar çalışmaları, çalışma saatlerinin belirsiz olması, hafta sonu ya da il dışında çalışmaları nedeniyle erkeklere ulaşmakta güçlük yaşanmıştır. Sağlık ocağı kayıtlarının güncel olmaması da ulaşma oranının düşük olmasında diğer önemli nedendir. Çalışmanın kesitsel tipteki niteliği, şiddetle ilişkili etmenlerin dikkatle yorumlanmasını gerektirmektedir.

Sonuç olarak erkeklerin bildirimine göre, erkeklerin üçte biri eşlerine hem ekonomik hem de fiziksel şiddet uygulamaktadır. Psikolojik şiddet beklenenden daha yüksek bulunmuştur. Erkeğin çalışmıyor ya da düzensiz işlerde çalışması, alkol kullanması, istenmeyen gebelik öyküsünün olması, kadının genç yaşta olması fiziksel şiddet ile ilişkili etmenlerdir. Erkeklerin şiddeti daha çok fiziksel şiddet olarak değerlendikleri saptanmıştır. Özellikle psikolojik ve ekonomik şiddet kavramları bilinmemekte ve bunlar doğal süreç olarak algılanmaktadır. Toplumda da bu şiddet türlerinin daha az tanındığı, algılandığı düşünüldüğünde, psikolojik ve ekonomik şiddet konusunda toplumsal olarak farkına vardırmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca psikolojik ve ekonomik şiddetin toplumda doğal olarak algılanma nedenleri nitel araştırmalarla ortaya konmalıdır.

Kaynaklar

1. UNFPA. Violence against women effects on reproductive health. Erişim yeri: http://www.path.org/publications/files/EOL20_1.pdf (Erişim: 09.03.2012).
2. UNICEF. Domestic violence againts women and girls. Erişim yeri:

<http://www.unicefirc.org/publications/pdf/digest6e.pdf> (Erişim: 09.04.2012).

3. Krug E, Dahlberg L, Mercy J, Zwi A, Lozano R. World report on violence and health. Geneva, Switzerland: World Health Organization, 2002.

4. Yoshihama M, Sorenson SB. Physical, sexual, and emotional abuse by male intimates: experiences of women in Japan. *Violence Vict* 1994; 9:63-77.
5. USAID. Addressing gender-based violence through USAID's health programs: A guide for health sector program officers. Erişim yeri: <http://www.prb.org/pdf05/gbvreportfinal.pdf> (Erişim: 09.04.2012).
6. Haarr R. Violence against women in marriage: A general population study in Khatlon Oblast, Tajikistan, project to reduce violence against women (PROVAW) in Tajikistan. Erişim yeri: http://www.swisscoop.kg/ressources/resource_en_90377.pdf (Erişim:23.11.2006).
7. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003. Ankara; Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi, 2004.
8. TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye'de kadına yönelik şiddet. Ankara; Elma Teknik Basım Matbaacılık, 2009.
9. Altınay A, Arat Y. Türkiye'de kadına yönelik şiddet (2. Baskı). İstanbul; Punto Baskı Çözümleri, 2008.
10. Violence against women in marriage: A general population study in Khatlon Oblast, Tajikistan. Project to Reduce Violence Against Women (PROVAW) in Tajikistan. 2005. Erişim yeri: http://www.swisscoop.kg/ressources/resource_en_90377.pdf (Erişim: 23.11.2006).
11. Straus MA, Hamby SL, Boney-McCoy S, Sugarman DB. The Revised Conflict Tactics Scales (CTS2): Development and preliminary psychometric data. *J Fam Issues* 1996;7:283-316.
12. Gulcur L. A study of domestic violence and family life in Ankara, Turkey. Erişim yeri: http://www.wwhr.org/images/sexual_abuse.pdf (Erişim: 02.12.2007).
13. Rittersberger Tılıç H. Aile içi şiddet: Bir sosyolojik yaklaşım. Erişim yeri: <http://www.devsaglikis.org.tr/index.php?bolum=yazioku&no=262> (Erişim: 07.06.2006).
14. Krantz G, Van Phuong T, Larsson V, Thi Bich Thuan N, Ringsberg KC. Intimate partner violence: Forms, consequences and preparedness to act as perceived by healthcare staff and district and community leaders in a rural district in northern Vietnam. *Public Health* 2005;119(11):1048-55.
15. Gorchkova I , Shurygina I. Violence against wives in contemporary Russian families: Basic results. Erişim yeri: http://www.owl.ru/rights/no_violence/Bas_results.pdf (Erişim: 24.02.2012).
16. Peek Asa C, Zwerling C, Young T, Stromquist AM, Burmeister LF, Merchant JA. A population based study of reporting patterns and characteristics of men who abuse their female partners. *Inj Prev* 2005; 11(3):180-5.
17. Koenig M, Ahmed S, Hossain MB, Mozumder K. Women's status and domestic violence in rural Bangladesh: Individual- and community level effects. *Demography* 2003; 40(2):269- 88.
18. Devenci E, Açık Y, Gülbayrak C, Tokdemir M. Elazığ İl Merkezi'nde 15-49 yaş evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumları. *Toplum ve Hekim* 2005;20:229-34.
19. Beliner AS. Konak Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı kurumlarda çalışan personelin aile içi şiddetle karşılaşmasının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir; Dokuz Eylül Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 2006.
20. Горшкова ИД, Шурыгина ИИ. Насилие над женами в современных российских семьях (Rusya'da eş tarafından uygulanan kadına yönelik şiddet). Erişim tarihi: http://www.owl.ru/rights/no_violence/ (Erişim: 24.11.2011).
21. Ikkaracan P. Domestic violence and family life as experienced by Turkish immigrant women in Germany. Erişim yeri:

- http://www.wwhr.org/files/3_14.pdf
(Erişim: 21.11.2007).
22. Altınay AG, Arat Y. Türkiye’de kadına yönelik şiddet. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri, 2007.
 23. WHO. Multi-country study on women’s health and domestic violence against women. Summary report. Initial results on prevalence, health outcomes and women’s responses. Geneva, Switzerland: WHO, 2005.
 24. Kocacik F, Dogan O. Domestic violence against women in Sivas, Turkey: Survey study. *Croat Med J*, 2006; 47(5):742-9.
 25. Garcia-Moreno C, Jansen HA, Ellsberg M, Heise L, Watts CH. Prevalence of intimate partner violence: Findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *Lancet* 2006;7;368(9543):1260-9.
 26. Karaoglu L, Celbis O, Ercan C, Ilgar M, Pehlivan E, Günes G ve ark. Physical, emotional and sexual violence during pregnancy in Malatya, Turkey. *Eur J Public Health* 2006;16(2):149-56.
 27. Parish WL, Wang T, Laumann EO, Pan S, Luo Y. Intimate partner violence in China: National prevalence, risk factors and associated health problems. *Int Fam Plan Perspect* 2004;30(4):174-81.
 28. Hindin MJ, Adair LS. Who's at risk? Factors associated with intimate partner violence in the Philippines. *Soc Sci Med* 2002; 55(8):1385-99.
 29. Vest JR, Catlin TK, Chen JJ, Brownson RC. Multistate analysis of factors associated with intimate partner violence. *Am J Prev Med* 2002; 22(3):156-64.
 30. Sahin HA, Sahin HG. An unaddressed issue: Domestic violence and unplanned pregnancies among pregnant women in Turkey. *Eur J Contracept Reprod Health Care* 2003;8:93-8.
 31. Gao W, Paterson J, Carter S, Iusitini L. Intimate partner violence and unplanned pregnancy in the Pacific Islands Families Study. *Int J Gynaecol Obstet* 2008;100(2):109-15.
 32. Martin SL, Kilgallen B, Tsui AO, Maitra K, Singh KK, Kupper LL. Sexual behaviors and reproductive health outcomes: Associations with wife abuse in India. *JAMA* 1999; 282:1967-72.
 33. Raj A, Liu R, McCleary-Sills J, Silverman JG. South Asian victims of intimate partner violence more likely than non-victims to report sexual health concerns. *J Immigr Health* 2005;7(2):85-91.
 34. Coker AL. Does physical intimate partner violence affect sexual health? A systematic review. *Trauma Violence Abuse* 2007; 8(2):149-77.
 35. Harwell TS, Moore KR, Spence MR. Physical violence, intimate partner violence, and emotional abuse among adult American Indian men and women in Montana. *Prev Med* 2003; 37(4):297-303.
 36. Diop-Sidibé N, Campbell JC, Becker S. Domestic violence against women in Egypt-wife beating and health outcomes. *Soc Sci Med* 2006; 62:1260-77.
 37. Rickert VI, Wiemann CM, Harrykisson SD, Berenson AB, Kolb E. The relationship among demographics, reproductive characteristics, and intimate partner violence. *Am J Obstet Gynecol* 2002; 187(4):1002-7.
 38. Andersson N, Ho-Foster A, Mitchell S, Scheepers E, Goldstein S. Risk factors for domestic physical violence: national cross-sectional household surveys in eight southern African countries. *BMC Womens Health* 2007;16: 7-11.
 39. Silverman JG, Decker MR, Kapur NA, Gupta J, Raj A. Violence against wives, sexual risk and sexually transmitted infection among Bangladeshi men. *Sex Transm Infect* 2007;83:211-5.